

**EDUCATIONAL EVALUATION OF CHILDREN WITH MENTAL
DISABILITIES**
EVALUAREA EDUCAȚIONALĂ A COPIILOR CU DIZABILITĂȚI MINTALE

*Mocanu Cornelia, doctorand
Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă"
Mocanu Cornelia, Phd. Student
"Ion Creanga" State Pedagogical University*

Abstract. *Evaluation children with mental disabilities is a complex act is a first tool that gives him an image of his action. Over time, in the theory and practice of education and training, the concept of evaluation has undergone significant changes; from the simple verification of the knowledge accumulated by the student and their grading by the teacher, the evaluation actions on the social results of the education system, on the training processes, on the sustainability of the student's knowledge, on the quality of the school curriculum and on the teacher training.*

The child's development depends on how he is stimulated and on the creation of situations that provide him with the necessary field for learning. The family, the school and the community each have their role in the child's development precisely through the possibility to create learning opportunities and to encourage his experiences.

Keywords: *assessment, children with mental disabilities educational assessment, psychological assessment, child development.*

Rezumat. *Evaluarea copiilor cu dizabilități mintale este un act complex, este un prim instrument ce îi conferă o imagine asupra acțiunii sale. De-a lungul timpului, în teoria și practica educației și a instruirii, conceptul de evaluare a suferit modificări semnificative; de la simpla verificare a cunoștințelor acumulate de elev și notarea lor de către profesor s-a ajuns la extinderea acțiunilor evaluative asupra rezultatelor sociale ale sistemului de învățământ, asupra proceselor de instruire, a durabilității cunoștințelor elevului, a calității curriculumului școlar și a pregătirii personalului didactic. Dezvoltarea copilului depinde de felul în care el este stimulat și de crearea situațiilor care îi oferă câmpul necesar învățării. Familia, școala și comunitatea au, fiecare, rolul lor în dezvoltarea copilului tocmai prin posibilitatea de a crea ocazii de învățare și a încuraja experiențele acestuia.*

Cuvinte cheie: *evaluare, copii cu dizabilități mintale, evaluare educațională, evaluare psihologică, dezvoltarea copilului*

Copiii cu dizabilități mintale fac parte din categoria copiilor cu nevoi speciale de educație (SEN). Gama de cerințe speciale este mai largă și include, pe lângă categoria „dizabilități”, alte două categorii: „dificultăți” și „dezavantaj”. În ultimii 20 de ani cercetările din domeniul educației au adus în atenția specialiștilor cercetători), dar și a elevilor și părinților, situații educaționale noi, unice, care au supus mediul școlar unor încercări reale. Multe din efectele nedorite ale dizabilităților pot fi limitate când copiii au posibilitatea să interacționeze cu semenii și adulții din comunitatea lor, să se expună unui șir variat de medii care ar minimaliza impactul deficienței lor, să fie instruiți de către părinți și educatori/profesori care îi ajută să-și dezvolte noi competențe. [5, p.21].

La ora actuală, datorită intensificării procesului de globalizare, a crizei economice ce a cuprins întreaga lume (divorț, migrație, violență în familie, trafic de ființe umane, agresivitate,

conflicte, traume, suferințe, sărăcie, decăderea din drepturile părintești, pierderea unui părinte sau a ambelor,

etc.), a schimbărilor climatice majore și a intensificării catastrofelor naturale, au devenit vizibile în mod global, mai mult ca oricând în istorie, pierderile, traumele și suferințele grupurilor de copii aflați în situații de risc [2, p.37].

Educația, alături de acțiunile curative (adresate persoanelor și familiilor deja afectate de disfuncții

sociale și psihosociale) și cele preventive (centrate pe clienții aflați în situații de risc), este o componentă importantă a profesiei asistențiale (psiholog, pedagog social, psihopedagog, asistent social,) existând și o specializare în acest sens: puericultori (educatorii din grădinițele de copii), consilieri familiari, educatori sociali, animatori socioculturali, logopezi etc.

Profesiile sociale cu dominantă educativă diferă și în funcție de publicul țintă: copii, adolescenți, vârsta a treia, persoane cu dizabilități, astfel încât se conturează un câmp vast al intervenției asistențiale educative [9, p.526]. Fiecare copil are caracteristici, interese, abilități și cerințe de învățare unice și de aceea, pentru ca dreptul la educație să aibă un sens, atunci trebuie concepute sisteme educaționale și trebuie implementate programe educaționale care să țină seama de extrem de marea diversitate a acestor caracteristici și cerințe [13, p.8].

Conceptul de dizabilitate este legat de dezvoltarea copilului și de condițiile în care aceasta se petrece.

El corespunde identificării acelor situații în care procesul de dezvoltare poate fi împiedicat sau deformat. La început au fost considerate ca situații de risc numai cele determinate de factorii socioculturali. Enumerarea și recunoașterea situațiilor de risc duce la folosirea unui alt concept important: nevoi/cerințe speciale și cerințe educative speciale, ce se referă la particularități sau caracteristici de învățare și dezvoltare pe care le prezintă anumite persoane. Dacă aceste particularități pot fi acoperite prin programe educaționale, vorbim de cerințe

educative și de cerințe educative speciale [14, pp.74-75]. În unele țări, aceste planuri fac parte din programele naționale de educație a copiilor, pe când în altele, planurile sunt elaborate la nivel regional, local sau constituie obiectivul unei singure instituții.

Evaluarea ca demers tehnic și ca temă de reflecție are o istorie relativ scurtă, dar bogată, fiind legată de apariția programelor sociale de dezvoltare în contextul anilor '60 [15, p.150].

Evaluarea beneficiarului este un proces continuu în încercarea lor de a produce schimbarea. Evaluarea poate indica necesitatea de a redefini problema (sau de a defini o problemă complet nouă), de a restabili obiectivele (sau de a dezvolta noi obiective) ori de a schimba planul de intervenție. Obiectivele clar stabilite fac posibilă evaluarea corectă. De asemenea, un plan de intervenție cu specificații clare este necesar pentru a stabili dacă activitatea cu beneficiarul este potrivită pentru realizarea obiectivelor [10, p.355]. Acoperind conotațiile utilizate în practica psihosocială socială, a evalua înseamnă a estima, a măsura și a analiza o situație dată (inițială) sau un traseu parcurs, cu scopul de a cunoaște și a înțelege o problemă socială, de a identifica resursele existente la nivelul beneficiarului și al mediului, de a elabora ipoteze explicative și obiective de lucru sau de a controla/monitoriza/aprecia o situație/acțiune, utilizând în acest sens criterii și instrumente specifice (grile/fișe de analiză/evaluare; teste; instrumente de investigare; rapoarte finale ș.a.) [9, p.510]. Inovații pedagogice în învățământul secundar și profesional tehnic (discipline reale).

Din punctul de vedere al definirii evaluării, există definiții bazate pe obiectiv (pentru a stabili în ce măsură sunt atinse obiectivele unui program sau tratament), caz în care vorbim despre

evaluările prognostic, definiții descriptive (colectarea informațiilor care ajută la luarea unei decizii), situație în care vorbim de evaluările inventare, și definiții juridice (când o judecată este emisă în termeni de validitate, merit sau valoare), când este vorba despre evaluările diagnostic [3, p.300]. În lucrarea sa, fără a face o definiție clară a termenului, I. Mitrofan [7, p.98] consideră că evaluarea este o etapă. Ea precizează că cele trei modalități prin care se poate realiza evaluarea sunt: observația, interviurile

anamnezice și testele psihologice, iar scopurile evaluării copilului sunt:

- identificarea tipului de problemă actuală și a semnificației sale;
- evaluarea modului în care problema de bază este legată de dezvoltare, de contextul familial și social al existenței sale, de la naștere până în prezent;
- conturarea problemelor predominante și al celor asociate;
- elaborarea unui plan de intervenție educațională adecvat.

Evaluarea trebuie privită ca un proces complex, continuu, dinamic, de cunoaștere și estimare cantitativă și calitativă a particularităților dezvoltării și a capacității de învățare a copilului, de planificare și programare care orientează elaborarea planului de servicii personalizat și programele de intervenție personalizate.

Evaluarea presupune colectarea de informații cât mai complete, interpretarea de date, punerea și rezolvarea de probleme în scopul orientării deciziei și intervenției. Probele și testele de evaluare nu urmăresc în principal evidențierea deficienței și a blocajelor copilului, ci determinarea abilităților și a disponibilităților imediate pentru dezvoltare [5, p.81].

Definiția evaluării propusă de Ion T. Radu poate fi reținută alături de celelalte deja prezentate, în sens larg, evaluarea se referă la acea activitate prin care sunt colectate, prelucrate și interpretate informațiile privind starea și funcționarea unui sistem, a rezultatelor pe care le obține, activitate ce conduce la aprecierea acestora pe baza unor criterii și prin care este influențată evoluția sistemului [11, pp.14-18].

Prin evaluare se desemnează „o activitate prin care sunt colectate, asamblate și interpretate informații despre starea, funcționarea și/sau evoluția viitoare probabilă a unui sistem (fie acesta elev, profesor, instituție de învățământ sau sistem de învățământ), activitate a cărei specificitate este conferită” de un ansamblu de caracteristici: orientarea spre scop, atitudinea metodologică, existența unor criterii și a secvenței de interpretare, înregistrarea și comunicarea, efectul retroactiv [6, p.13].

Sensul anterior se regăsește parțial și în varianta concepută de A. Stoica: evaluarea educațională este procesul de colectare sistematică, orientată de obiectivele definite, a datelor specifice privind evoluția sau performanța evidențiate în situația de evaluare, de interpretare contextuală a acestor date și de elaborare a unei judecăți de valoare cu caracter integrator care poate fi folosită în diverse moduri, pre-specificate însă în momentul stabilirii scopului procesului de evaluare [12, p.10].

Evaluarea educațională constituie un proces de colectare sistematică a unor informații referitoare la o gamă largă de teme (evoluția, performanțele și activitățile școlare ale elevilor, caracteristicile și obiectivele programelor de tip școlar, calitatea procesului didactic etc.). Altfel spus, evaluarea educațională este o formă de inovații pedagogice în învățământul secundar și profesional tehnic (discipline reale) evaluare întemeiată pe identificarea scopului și specificarea unui set de obiective: în baza atingerii/realizării acestor obiective, părțile interesate pot face judecăți/aprecieri cu caracter obiectiv; caracterul obiectiv al acestor judecăți se întemeiază pe analiza și interpretarea unor date reale, colectate pe parcursul procesului; nu în ultimul rând,

judecățile/ aprecierile elaborate sau constatate pot fi folosite atât la optimizarea continuă a procesului, cât și la luarea deciziilor cu impact asupra sistemului sau chiar a elementelor de politică educațională [4, p.147]. În acord cu teoria dezvoltată de H.G. Macintosh (1991) și cu experiența practicii educaționale, evaluarea educațională îndeplinește următoarele funcții:

Funcția diagnostică permite nu numai constatarea stării de fapt a unei situații, ci sunt analizați factorii care conduc la obținerea anumitor rezultate de către elevi, în vederea ameliorării sau restructurării demersului pedagogic;

Funcția prognostică oferă posibilitatea de a emite presupuziții și a anticipa performanțele viitoare ale elevilor, luând în considerație rezultatele înregistrate; această funcție este necesară pentru a organiza și planifica următoarele secvențe didactice;

Funcția de certificare a nivelului de cunoștințe și abilități ale elevilor la sfârșitul unei perioade lungi de instruire (ciclu de învățământ);

Funcția de selecție a elevilor pentru accesul într-o treaptă superioară de învățământ sau într-un program specific de instruire;

Funcția motivațională de stimulare a învățării, pe baza rezultatelor oferite de realizarea operativă și eficientă a conexiunii inverse care ajută la îmbunătățirea demersurilor instructiv-educative;

Funcția de feedback asigurând reglarea proceselor de învățare și predare;

Funcția de ameliorare perfecționare, de optimizare a activității, prin clarificarea ideilor și adoptarea celor mai bune finalități de ameliorare și recuperare;

Funcția de supraveghere (control sau monitorizare), prin efectuarea de verificări obiective, sistematice și riguroase privind îndeplinirea obiectivelor, progresele înregistrate, eficiența acțiunilor (timp, resurse și energii consumate);

Funcția de orientare școlară și profesională evaluarea școlară oferind informații despre performanțele elevilor și direcția pe care aceștia o pot urma cu succes în concordanță cu propriile aptitudini.

Planurile personalizate și cele specifice, la care se adaugă și planul de intervenție educațional sunt

documente care însoțesc permanent beneficiarul, atât timp cât se află în sistemul de protecție [8, p.35]. Inovații pedagogice în învățământul secundar și profesional tehnic (discipline reale)

În urma evaluării psihologice, este elaborat psihodiagnosticul, care măsoară gradul de maturizare

psihomotrică, intelectuală și afectivă, conduita socială, precum și deficiențele fizice, senzoriale, de limbaj. În ciuda acestor dificultăți, este evidentă tendința de includere a competenței sociale în identificarea și terapia persoanelor cu deficiență mintală. Aceasta se datorează în parte încercărilor de a asocia competența socială cu abilitățile social-cognitive și abilitățile de rezolvare a problemelor. Toate aceste modele fac posibilă înțelegerea modului în care indivizii cu dezvoltare normală dobândesc și exersează competența socială, ca și factorii care mediază exprimarea acesteia.

În descrierea comportamentului social competent al copiilor cu deficiență mintală, insistăm asupra necesității cercetării factorilor care stau la baza competenței sociale, aceasta constituind rezultatul interacțiunii cunoștințelor sociale cu comportamentul social.

Consultarea lucrărilor de specialitate au condus la ideea conform căreia trăsăturile caracteristice ale societății contemporane imprimă note specifice componentelor sistemului social, între care educația, aliniind-o la dimensiunile epocii pe care o parcurgem [4].

Bibliografie:

1. Albu A., Albu C. Asistența psihopedagogică și medicală a copilului deficient fizic, Iași: Editura Polirom, 2000, 221 p.
2. Buzducea D. Asistența socială a grupurilor de risc. Iași: Editura Polirom, 2010, 894 p.
3. Doron R., Parot F. Dicționar de psihologie, București: Humanitas, 1999
4. Gherguț A. Educația incluzivă și pedagogia diversității, Iași: Editura Polirom, 2016, 228 p.
5. Gherguț A. Sinteze în psihopedagogia specială, Iași: Editura Polirom, 2005, 409 p.
6. Lisievici P. Evaluarea în învățământ: cadrul conceptual și metodele esențiale. În Revista de Pedagogie, 1992, nr. 3-4
7. Mitrofan I. Evaluarea psihopatologică și psihodiagnostică a copilului. În I. Mitrofan, Cursa cu obstacole a dezvoltării umane. Iași: Editura Polirom, 2003, 475 p.
8. Muntean A. Intervenția. În Ș. Ionescu, Copilul maltratată. Evaluare, prevenție, intervenție, București: Editura Fundația Internațională pentru Copil și Familie, 2001
9. Neamțu G. Tratat de asistență socială, Ed. a II-a, Iași: Editura Polirom, 2011, 1340 p.
10. Neamțu G. Tratat de asistență socială, Ed. a II-a, Iași: Editura Polirom, 2003, 1013 p.
11. Radu I. Evaluarea în procesul didactic. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2000
12. Stoica A. Evaluarea curentă și examenele. Ghid pentru profesori, București: Editura ProGnosis, 2001
13. UNESCO, Conferința de la Salamanca, Cadrul de acțiune privind cerințele educaționale speciale, Traducere UNICEF, MEN, 1994
14. Vrasmaș E. Intervenția socio-educățională ca sprijin pentru părinți, București: Aramis, 2002, 176 p.
15. Zamfir C. Stănescu, S. Enciclopedia dezvoltării sociale, Polirom, Iași, 2007